

USTROJSTVO I MORAL NOVOG KATEKIZMA

Tomislav Jozić, Sarajevo

Uvod

Prošle godine (1992) Katolička Crkva je dobila svoj novi Katekizam. Njegov prethodnik, časni starac, doživio je punih 426 godina, jedanaest godina više od otomanske okupacije Bosne. Tako veliko razdoblje sasvim je uvjerljiv dokaz da je "stari" Katekizam bio temeljito izrađen, jer je nadživio možda najburnija stoljeća Crkve. Upravo ta činjenica opovrgava i mogući prigovor da je crkvena nauka statična, jer se njene bitne istine ne mogu mijenjati, nego samo ponovo izraziti sukladno novim spoznajama i novim jezičnim izričajima.

Ipak, stari je Katekizam samo djelomično otišao u mirovinu, jer se novi identično naslanja na svog prethodnika u bitnim sadržajnim, a naročito u nekim svojim ustrojstvenim dijelovima. O novom Katekizmu već se mogu čitati razni članci, studije ili knjige. Jedna od takvih je i *Radna knjiga za Katekizam Katoličke Crkve*, kako ju je naslovio njen autor, Alfred Läpple, a pojavila se ove godine (1993) u izdanju Pattloch Verлага iz Augsburga¹. Knjiga ima čak 662 stranice i koristan je priručnik za teološke i katehetsko-pastoralne potrebe. Ovaj sažeti pregled, prerađen uglavnom iz njenog opširnog uvodnog dijela, ima svrhu upoznati čitatelje sa nekim osnovnim podacima novog Katekizma.

Nastanak Katekizma

Još godine 1986. Ivan Pavao II. ovlastio je kardinala Ratzingera, prefekta Kongregacije za nauk vjere, da osnuje komisiju od šest kardinala i šest biskupa kojoj će on (Ratzinger) i predsjedati sa svrhom izrade jednog nacrtu za novi Katekizam. Potrebu za Katekizmom izrazila je već i izvanredna Sinoda biskupa godine 1985. Jedna urednička grupa od sedam dijecezanskih biskupa (Argentina, Čile, Španjolska, Francuska, V. Britanija, Italija i Libanon) pravi potom prvi pismeni nacrt, dok je konačna redakcija i posljednja formulacija teksta povjerena posebnoj radnoj grupi koju je vodio sadašnji bečki pomoćni biskup, dominikanac Christoph von Schönborn.

Tako je *Catechismus pro Ecclesia universalis*, kako je nazvan taj prvi nacrt, bio pripravljen u prosincu 1987. U studenom 1989. još jednom prerađeni nacrt šalje se svim biskupima svijeta na uvid i

¹ A. Läpple, *Arbeitsbuch zum Catechismus der Katholischen Kirche*, Pattloch Verlag, Augsburg 1993. Autor je studirao filozofiju, pedagogiju, povijest umjetnosti i teologiju u Freisingu, Münchenu, Würzburgu i Münsteru. Za svećenika je zaređen godine 1947. Bavio se pastoralnim i odgojnim radom, a kao predavač djelovao je na raznim školama, institutima i na sveučilištu u Salzburgu. Pisac je brojnih knjiga i publikacija.

ocjenu. Svoje mišljenje o budućem Katekizmu izrazio je svaki treći biskup, njih 1092², te je tako pristiglo 938 odgovora sa oko 24 tisuće raznih prijedloga za nekom izmjenom. Konačno je kardinal Ratzinger objavio na Sinodi biskupa 1990. i ocjene nacрта kako su ih dali konsultirani biskupi: 18,6% kao vrlo dobar, 54,7% dobar, 18,2% zadovoljavajuće, 5,8% negativno, 2,7% neprihvatljivo. Iz ovakvih ocjena teksta nacрта Katekizma uočljivo je da ga 8,5% biskupa odbacuje. Zanimljivo je također da je od biskupskih odgovora bilo 40% iz obadrije Amerike, iz Europe 31%, iz Azije 15%, iz Afrike 11% i Australije 3%.³ Napokon, poslije šestogodišnjeg intenzivnog i opsežnog posla, predložena je konačna verzija *Katekizma Katoličke Crkve*, koju je Ivan Pavao II. odobrio 25. lipnja 1992. kao deseti nacrt.

Uz novi Katekizam vezana je i jedna neuobičajena novost: on se nije pojavio na službenom latinskom, nego na živom francuskom jeziku. Prevaladala je naime potreba za jasnim formuliranjem suvremenih pitanja, što bi na latinskom bilo moguće izraziti jedino veoma zamršenim i opširnim opisivanjima i konstrukcijama. Objavljivanje francuskog originala, Ivan Pavao II. obilježio je Apostolskom konstitucijom *Fidei depositum* od 11. listopada 1992. uz tridesetu obljetnicu otvaranja Drugog vatikanskog sabora. Novi *Katekizam Katoličke Crkve*, koji je nazvan i kao "posljednje poglavlje" Drugog vatikanskog sabora, predstavio je javnosti kardinal Ratzinger 16. studenog 1992. u Parizu, dakako na francuskom originalu. Istog dana bilo je to u Belgiji i Švicarskoj. Konačno, 9. prosinca 1992, Katekizam je službeno promoviran u Rimu na talijanskom jeziku, prevedenom s francuskog originala. Službeni latinski tekst pojavio se poslije.

Već postoje i neki prijevodi Katekizma. Međutim, američki biskupi imaju nemilih problema oko prijevoda. Razlog je feministički pokret koji biskupima zadaje glavobolju, ako u prijevod dozvole unošenje muških atributa koji se pripisuju Bogu, što je dosad bilo normalno i uobičajeno.⁴

Ustrojstvo

Vjerojatno najbolji način za bitno uočavanje sadržaja i ustrojstva Katekizma, pokazuje već prva rečenica iz Apostolske konstitucije *Fidei depositum*: da je čuvanje poklada vjere poslanje, koje je Gospodin povjerio svojoj Crkvi kako bi ga ona ispunila u svakom vremenu.⁵ Još konkretnije, međutim, o tome govore i uvodni brojevi samog Kate-

² Broj od 1092 biskupa navodi Ema Vesely, *Katekizam Katoličke Crkve*, u: *Obnovljeni život*, br. 3-4/1993, str. 313.

³ A. Läpple, *Arbeitsbuch...*, str. 9.

⁴ Prema njemačkim novinama *Ruhr-Nachrichten* od rujna 1993. (broj i stranica nažalost nezabilježeni).

⁵ Konstitucija *Fidei depositum*, 1; usp. *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Ed. Piemme 1993, str. 9.

kizma, 13-17. Prije bilo kakvog govora o njegovu ustrojstvu, A. Läßle osjeća potrebu da novi Katekizam uspoređi s holandskim iz godine 1966. te pritom ispravi jedno krivo očekivanje: da novi Katekizam ne posjeduje moćni sustav s jasnom "crvenom niti", kao što je to bio slučaj s holandskim.⁶ Očito je, da je ovo najvjerojatnije reakcija na senzacionalistička očekivanja glede sadržaja novog Katekizma, koji, prema autoru, plijeni pažnju zbog svog suvremenog i lako razumljivog jezika. Katekizam je bez sumnje "napeto štivo" koje se "mora čitati i zavoljeti".⁷

Već pri prvom prelistavanju Katekizma, očuva se njegov tehnički praktičan i veoma jednostavan sustav citiranja: na rubovima teksta nalaze se veliki brojevi koji označavaju sadržaj; povremeno su popraćeni manjim brojevima koji upućuju na paralelna mjesta. Na samom početku predstavljena je Apostolska konstitucija Ivana Pavla II. Slijedi zatim sam tekst Katekizma s 2865 brojeva, od kojih prvih 25 kao predgovor razrađuje prve informacije o Katekizmu (čovjek, kateheza, svrha i ustrojstvo Katekizma, te praktične upute). Sam sadržaj koncentriran je oko četiri temeljna "stupa", kako ih naziva sam broj 13: ispovijest krsne vjere, sakramenti, moral i molitva. Ovakav plan inspiriran je velikim katekizamskim tradicijama.

Konačno, glavnom sadržaju je pridodano i autentično tumačenje koje je kardinal Ratzinger iznio kod predstavljanja Katekizma 9. prosinca 1992. Usto, gotovo stotinu stranica obuhvaća i registar sa citiranim mjestima Sv. pisma, istina vjere, ekumenskih sabora i sinoda, papinskih dokumenata i drugih crkvenih izjava, novog Kodeksa crkvenog prava i propisa Istočnih crkava, liturgije i crkvenih autora, te tematski pregled pojmova katekizamskog sadržaja. Pored ovih osnovnih podataka, kojima je Katekizam doveden do savršene tehničke uporabe, pažnju svakako zaslužuje i njegov bitni sadržaj kroz četiri poglavlja, uz nešto veći naglasak na moralna pitanja.⁸

Prvi dio: Ispovijest vjere (istine vjere, vjerovanje: br. 26-1065)

Ovaj dio Katekizma slijedi apostolske simbole, tj. sadržaj vjerovanja koji je bio u praksi krsne kateheze najstarijeg razdoblja. Ovakva praksa bila je uobičajena u ranim stoljećima krsnog ispovijedanja vjere Rimske crkve, što je potom postao putokaz cijelom zapadnom kršćanstvu. Iako se ovakav način u svojoj glavnoj nadogradnji i izričajima sasvim slaže s istočnim krsnim simbolima, bila bi površna pretpostavka reći da je to zapadna tradicija. Predaja koja seže sve do IV. stoljeća, dijeli ovu ispovijest vjere na 12 članaka prema broju apostola. Ovakav uvod u vjeru ima dobar smisao, ali je prvotno

⁶ A. Läßle, *Arbeitsbuch...*, str. 10.

⁷ *Deutsche Tagespost*, 18/1993/6, od 11. 02. 1993: "wegen einer modernen, leicht verständlichen Sprache, die ihn zu einer spannenden Lektüre macht"; usp. bilj. 6.

⁸ A. Läßle prikazuje 4 poglavlja Katekizma na str. 12-14 navedene knjige.

ustrojstvo jednostavnije: Apostolsko vjerovanje i formula krštenja kao krsna ispovijest jednostavno je priznavanje trojedinog Boga.

U svim ovim krsnim ispovijedanjima vjere zadržana je zajednička trostrukuralnost, te se na taj način ističe hijerarhija istinâ. Kršćanska je vjera u stvari jednostavno vjera u Boga, a sve ostalo je razrađivanje; ona nije teorija, nego događaj susreta s trojedinim Bogom. Povezivanjem sadržaja vjere kroz krsno ispovijedanje, postaje jasno da kateheza nije pukom priopćenje neke religiozne teorije, već se time želi dovesti do životnog procesa u hodu, do oživotvorenja po krštenju u zajedništvu s Bogom. Ukratko, ovaj prvi dio Katekizma, oslanjajući se na Apostolsko vjerovanje, tumači temeljni poklad vjere u njemu sadržan i time pokazuje da je to osnovni katekizamski sadržaj.

Drugi dio: Slavljenje kršćanskih misterija (liturgija i sakramenti, br. 1066-1690)

Kao logički nastavak prvog, slijedi drugi dio Katekizma koji se može definirati kao Crkva u ostvarenju: riječ je o liturgiji i sakramentima. Prvi i znatno kraći odsjek ovog dijela tretira liturgijska pitanja, pri čemu se oslanja na temeljnu strukturu koja je zajednička svim obredima. Na taj se način izbjeglo davanje prednosti nekom obrednom obliku ili njegovoj vrsti, a naglašena je liturgijska različitost u jedinstvu središnjeg Misterija, Isusove smrti i uskrsnuća.

Što se tiče drugog odsjeka, o sakramentima, uočava se i određena novost u podjeli sakramenata na tri grupe: sakramenti inicijacije (Krštenje, Potvrda, Euharistija), sakramenti ozdravljenja ili liječenja (Pokora, Bolesničko pomazanje) i sakramenti služenja zajednici (Sveti red, Ženidba).

Cijela povijest religija poznaje svete simbole, znakove. Čovjek naime doseže vječno preko osjetnog i vidljivog, jer su i ovozemaljske stvarnosti po sebi usmjerene na posredovanje prema Bogu. Kao što su za stvaranje svijeta mogli biti preuzeti simboli (kozmos), tako i Kristovim nalogom simboli postaju sredstva otkupljenja. U Katekizmu se nastojalo sakramente predstaviti i u njihovom liturgijskom obliku, pa je stoga ovaj dio ujedno i uvod u bogoslužje Crkve. Međutim, pojavila se poteškoća: nije bilo sasvim jednostavno zapostaviti određeni obred, npr. latinski, i to u knjizi koja vrijedi za cijelu Crkvu. Zato se konkretiziranje pojedinih obreda mora pravovremeno prepustiti katehezi. Ipak, prikazani su osnovni pravci različitih obreda, što nije uvijek bilo savim lako, jer je time bio ograničen zadatak. Unatoč toj poteškoći, ipak se uočava kako je Katekizam - pored sve različitosti liturgijskih oblika - uspio zadržati zajedničkim temeljne simbole, te tako po njima dovesti do Kristove prisutnosti kroz slavljenje kršćanskih misterija.

Treći dio: Moral u katekizmu (br. 1691-2557)

U svojoj doradi, Katekizam je doživio mnoge promjene i nacрте. Međutim, najveće preinake doživio je upravo treći dio koji govori o moralu. Zbog žestokih kritika na sadržaj nacрта o moralnim pitanjima koje su uputili biskupi iz engleskog govornog područja Amerike, ovaj je dio naročito temeljito doraden.⁹ Koji je dakle osnovni dojam kad se u Katekizmu traži moralni sadržaj? Ne mali broj ljudi koji s Crkvom nemaju nikakve veze ili ne znaju što bi s njom, ljudi čija je vjera iščezla, osjeća se gotovo prisiljenim posegnuti za Katekizmom pri saznanju da se u njemu ne radi o "mnoštvu zabrana ili o popisu grijeha". Jednostavno, radi se o pitanju na koje smo svi osjetljivi i o čežnji koja se krije u čovjeku: "kako postati sretan", ocjenjuje sam kardinal Ratzinger.¹⁰ U ovom dijelu Katekizam pokazuje, da je sreću moguće dosegnuti jedino u korelaciji s drugima, u suodgovornosti za cijelo čovječanstvo i to po vjeri Crkve. Zajedništvo ljudi i suodgovornost jednih za druge, ostvaruje se, međutim, samo u zajedništvu s Bogom i odgovornosti pred njim. U tom smislu moral je nauka o sreći ili njen putokaz.

Oslanjajući se na ovakvu ideju o moralu, katekizamski odgovor na pitanje sreće je veoma jednostavan i sadržan je u Bibliji i vjeri Crkve: sreća čovjeka se ostvaruje kroz ljubav. Prema tome moral Katekizma, osim naglašene kristocentričnosti, ustvari je nauka o ljubavi, a njena je srž vidljivo ostvarena u osobi Isusa Krista, u njegovoj Riječi, životu i smrti. On je sam ustvari i razjasnio da je Dekalog samo tumačenje puta ljubavi, da zapovijedi pravo razumijemo jedino ako ih s njime ostvarujemo. Samo u mjeri u kojoj svi bitni sadržaji priznavanja vjere tvore dio morala, a potom postaju i praksa, u toj mjeri dobro shvaćamo i zapovijedi. Mislim da nije daleko od istine, da je na ovaj način neizravno i na mala vrata u Katekizam dospjela i Häringova temeljna ideja o moralu konačno dozrela u njegovu posljednjem priručniku moralne teologije u tri sveska, a uočljiva je već i u samom izvornom naslovu *Free and Faithful in Christ* (Slobodni i vjerni u Kristu)¹¹.

Budući da je moral u Katekizmu predstavljen onako kakvim ga je Tvorac usadio u srce svakom čovjeku, tj. usadio mu čežnju za srećom i ljubavlju, time se odražava i Božja slika, ali i čovjekova, jer postaje bogolik, osposobljen za ljubav i istinu. Stoga je i moralno vladanje u najdubljem značenju riječi primjereno stvarateljsko vladanje. Ako katolička moralna tradicija, a njoj dosljedan i Katekizam, govori o naravi čovjeka i o naravnom zakonu, te i njemu primjerenu vladanju,

⁹ Isto, str. 8.

¹⁰ Iz Ratzingerova govora na promociji Katekizma u Rimu 9. 12. 1992; usp. A. Läpple, *Arbeitsbuch...*, str. 11.

¹¹ B. Häring, *Free and Faithful in Christ*, I-III, St Paul Publications, Middlegreen/Slough 1978-1980.

onda Katekizam nije usmjeren nikakvom biologizmu, nego prema onom moralnom vladanju koje je Stvoritelj programirao u naše ljudsko biće. Teži li se prema tako zadanom cilju, onda se dolazi i do ideje o ljubavi kao jezgri morala. Dosljedno ovoj logici stvari, susrest ćemo i samog Krista, očovječenu Božju ljubav. Osim ove opće orijentacije moralnih tema, nisu manje zanimljiva ni neka druga pitanja, ako ni zbog čega drugog, bar zbog novih naglasaka, osjetljivih u posljednje vrijeme. Već sam naslov dijela Katekizma koji govori o moralu, "Život u Kristu", a i mnoge druge pojedinačne teme, odražavaju privlačnost, gotovo bi se moglo reći i neodoljivost.

Moralni dio katekizamskog sadržaja ima dva odsjeka: prvi obrađuje teme o čovjeku i društvu razvrstane u tri poglavlja (dostojanstvo ljudske osobe, ljudska zajednica, Božje spasenje: zakon i milost), dok drugi odsjek slijedi moralna pitanja vezana uz tipičnu klasičnu shemu prema Dekalogu. Tako se dobiva dojam povezanosti "starog" i "novog" u nerazdvojivu cjelinu i to veoma jednostavnom metodom. Temeljno polazište morala ima biblijske naglaske kroz nekoliko osnovnih tema: čovjek-Božja slika, iz čega proizlazi i njegov poziv na život po Duhu, narav čovjeka, dostojanstvo ljudske osobe, sloboda i odgovornost, savjest, grijeh. Ovakvim biblijskim usmjerenjem morala ispunjen je dakako i zahtjev iz OT 16, po kojem moralno izlaganje treba "temeljiti hraniti naukom Svetog pisma".

U okviru ovih sržnih tema, Katekizam razrađuje dalje i konkretnije i mnoga druga pitanja, npr: bioetika i genetička manipulacija ljudskom vrstom, pornografija, terorizam, droga, magija, spiritizam, hazardne igre, pitanja autoriteta, itd. U naročito uočljivu grupu tema idu odnosi prema državi, političkoj vlasti, izborima, te posebno o socijalnim dimenzijama moralnih odnosa, kao što je odnos prema javnim dobrima, osuda raznih špekulacija, izbjegavanje poreza, krivotvorenje, iskorištavanje prirodnih dobara (ekologija), narušavanje prava čovjeka i naroda. Teološkim istraživanjima prepuštaju se razna tumačenja, posebno onih pitanja koja nisu predmet vjere.

Svoje mjesto u Katekizmu našla je i smrtna kazna i problem rata. Smrtna kazna (br. 2266), u veoma teškim slučajevima, može biti pravo i dužnost zakonite javne vlasti u zakonitoj obrani tuđih života, općeg dobra, obitelji ili društva (br. 2265). Tu se otvara i pitanje pozitivnog razvitka ove ideje koja se sve više udaljuje od smrtne kazne. Moralna pitanja rata Katekizam donosi u petoj zapovijedi Dekaloga pod obrnutim, pozitivno naglašenim naslovom: obrana mira, u brojevima 2302 do 2317, kao treći odsjek pete zapovijedi. Ova materija, sukladna Drugom vatikanskom saboru u konstituciji *Gaudium et spes*, slijedi tradicionalne elemente morala poznatije pod pojmom "pravednog rata" (*bellum iustum*). Prema toj nauci, za zakonitu obranu upotrebom vojne sile potrebni su i neki uvjeti iz područja moralne zakonitosti:¹² Ako je zlo uzrokovano agresijom trajnije, veliko

¹² *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Ed. Piemme 1993, br. 2309.

i sigurno; ako su sva druga sredstva neupotrebljiva i nedjelotvorna; ako su uvjeti za uspjeh utemeljeni; ako upotreba oružja nije razlog još većeg zla i nereda, pri čemu valja voditi računa o razornoj moći suvremenog naoružanja, što prosuđuju odgovorni za opće dobro.

Daljnji tekst tumači i neke druge pojedinosti o ratu, kao: odbijanje upotrebe oružja zbog prigovora savjesti, pri čemu su takvi pojedinci dužni prihvatiti neki drugi oblik pomoći zajednici; poštivanje prava civilnog stanovništva, ranjenika i zatvorenika; obveza opiranja vojnim naredbama o uništenju naroda ili etničkih manjina; moralna nedopustivost uništavanja cijelih naselja ili pokrajina i slično. Ipak, svi oni koji su u vojnoj službi domovine i pritom se podlažu moralnim zakonima, nazvani su "službenicima slobode i sigurnosti svoga naroda", te tako pomažu održavanju mira i općeg dobra (br. 2310). Ukratko, moral je u Katekizmu prikazan zanimljivim, a o nekim pojedinostima - ne samo ovog "ratnog" dijela - reći će se još konkretnije u lokalnim katekizmima, koji se očekuju i preporučuju. Na temeljima kristocentričnosti morala, nadilazeći svaki individualistički subjektivizam i objektivizaciju stvari, novi katekizam bi morao postati uporište u formiranju kršćanske moralne savjesti.¹³

Četvrti dio: Kršćanska molitva (br. 2558-2865)

Četvrti dio Katekizma, o molitvi, obuhvaća na određeni način prethodna tri: molitva je naime primijenjena vjera (kao što je uostalom i moral), neodvojiva od sakramentalne stvarnosti. Sakramenti pretpostavljaju osobnu molitvu, koju usmjeravaju sigurnim pravcem u povezanosti sa zajedničkom molitvom Crkve u Kristov dijalog s Ocem. Molitva je neodvojiva također i od morala: samo kroz obraćanje Bogu, otvaraju se putovi opstanka čovjeka. Po njoj se uvijek iznova popravljamo, a pomirenjem s Bogom omogućuje se i međusobno pomirenje.

Katekizam pridaje molitvi u kršćanskom životu (1. dio) i ono značenje koje je na tragu velike katehetske tradicije, što je u biti komentara na Očenaš (2. dio). On joj nadalje daje značenje po kojem je molitva izraz nade. To što se čovjek u molitvi obraća Bogu, pokazuje da su naš život i svijet nesavršeni, da smo potrebni višnje pomoći. Da moliti smijemo i možemo, to znači da nam je nada poklonjena, a sažeta je u izričaju: Dođi kraljevstvo tvoje. Kad ove riječi izgovorimo, molimo za sadašnji a u isto vrijeme i za vječni život, za novi svijet. Tako se u četiri dijela Katekizma pokazuje zajednička uloga vjere, nade i ljubavi. Čovjek se nada dok vjeruje, a sve dok vjeruje i ima nadu, posjeduje i ljubav.

¹³ G. Colombo, *La fede vissuta della Chiesa cattolica: la vita nuova in Cristo*, u: Tommaso Stenico (uredio), *Un dono per oggi*, Ed. Paoline 1992, str. 225.

Završne napomene

Osnovna svrha Katekizma, koja je u suglasnosti i s teologijom Ivana Pavla II, naznačena je već u riječima kardinala Ratzingera.¹⁴ On kaže da Katekizam govori o čovjeku, ali u uvjerenju da se pitanje čovjeka ne može odvojiti od pitanja Boga. Bez Boga poimanje čovjeka je nepotpuno, a o Bogu govoriti nije ispravno, ako nam on sam o sebi ne progovori.

Pitanje važnosti sadržaja Katekizma, na svoj je način određeno već i samom količinom brojeva u njemu: 1. dio (vjera) ima 1040 brojeva ili 39% sadržaja; 2. dio (sakramenti) 625 brojeva ili 23%; 3. dio (moral) sadrži 867 brojeva ili 27%, te napokon 4. dio sa 308 brojeva što je 11% sadržaja.¹⁵ Po ovome se vidi da je glavni naglasak stavljen na sadržaj vjere, a odmah zatim slijede po važnosti moralna pitanja. Nije bez značenja ni činjenica da je *Rimski katekizam*, zacrtan na Tridentinskom saboru i izdan 1566. nalogom pape Pija V. (1566-1572), bio podloga novome, jer sadrži također četiri dijela s istim redoslijedom. Pored novosti da se izvorni tekst Katekizma pojavio na francuskom, a ne na latinskom jeziku, postoji još jedna: Katekizam sadrži 545 kratkih formula o raznim pitanjima, koje mogu poslužiti za eventualno memoriranje teksta ili za pregled bitnog sadržaja u njemu.¹⁶

Konačno i jedno zanimljivo predviđanje autora Läpplea o moralnom sadržaju Katekizma. On smatra da će se pojaviti neka pitanja sa žestokim i mučnim raspravama - djelomično već ima pravo - posebno u trećem dijelu koji tretira teološko-moralne teme, iako je baš ovaj dio doživio znatne promjene u doradi. Pritom navodi, kako već prve izjave upućuju na to da će, primjerice, bez temeljitog promišljanja o suvremenom svijetu koji je kontekst i prostor ostvarenja kršćanske vjere, postojati opasnost da "kršćansko naviještanje morala visi u zraku".¹⁷

Tako se nastavlja još jedna mučna tema novijeg vremena u životu Crkve i teologije: polemike oko nekih službenih crkvenih dokumenata, izražene naročito u tri slučaja. Ponajprije to su burne rasprave o enciklici *Humanae vitae*, započete odmah po njenom objavljivanju 1968, a koje su se uglavnom stišale. Nešto slično novi Katekizam tek očekuje, a čini se još više i najnoviju encikliku o temeljima moralne nauke, *Veritatis splendor* (Sjaj istine), od 6. kolovoza 1993. Prvi predznaci povike oko prihvaćanja ove enciklike već postoje u laičkom

¹⁴ Iz govora na promociji Katekizma (v. bilješku 10); usp. A. Läpple, *Arbeitsbuch...*, str. 16

¹⁵ *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Ed. Piemme 1993, str. 562, bilj. 65.

¹⁶ Isto, str. 562 s.

¹⁷ Kao dokaz navodi se mišljenje U. Ruha: "daß die kirchliche Moralverkündigung in der Luft hängt"; usp. A. Läpple, *Arbeitsbuch...*, str. 16.

tisku, ali i među nekim europskim biskupima.¹⁸ Uostalom, slični su razlozi već samog nastanka enciklike, koja je pripremana dvadesetak godina: ona je odgovor crkvenog učiteljstva na krizu teološko-moralne refleksije posaborskog razdoblja. Enciklika stoga želi razjasniti neke odlučujuće doktrinalne vidove u suočavanju s krizom, naročito u pitanjima na relaciji sloboda-istina i vjera-moral, kao središnjim temama ovog trenutka.¹⁹

To što se enciklika *Veritatis splendor* pojavila nakon Katekizma, upravo je prikladna činjenica. Katekizam naime donosi potpuno i sustavno tumačenje ("un'esposizione completa e sistematica") kršćanske moralne nauke, on zacrtava moralni život vjernika i u njegovu temelju i u mnogostrukim sadržajima, pa je stoga i razumljivo uporišno mjesto za encikliku. Uostalom, već je i u konstituciji *Fidei depositum*, kojom Ivan Pavao II. nalaže izdavanje Katekizma, rečeno da je on siguran i autentičan tekst kao oslonac za izlaganje katoličke nauke ("come testo di riferimento sicuro e autentico per l'insegnamento della dottrina cattolica", br. 4), dok je enciklika usmjerna na tumačenje samo nekih temeljnih pitanja morala, i to u formi potrebnog razlučivanja spornih problema među teolozima koji se bave pitanjima etike i moralne teologije.²⁰ U tom smislu, tematska podudarnost dijela Katekizma s enciklikom i nije slučajna, pa je odatle i proizašla ova usporedba. Očekujući uskoro i hrvatsku verziju Katekizma, moći ćemo o svemu tome još više doznati.

¹⁸ *Glas Koncila*, 43/1993/5, 24. 10. 1993; *Famiglia cristiana*, 10/1993/6-7, 10. 03. 1993; *Globus*, 150/1993, 22. 10. 1993, donosi i prijevod enciklike u separatu na 24 stranice koju su preveli Mate Maras i Morana Čale.

¹⁹ *Veritatis splendor*, Ed. Piemme 1993, str. 6-7; usp. i br. 4, 5, 31.

²⁰ Isto, br. 5.